

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СТРОЕЖИТЕ

ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СТРОЕЖИТЕ СГЛАСНО ЗУТ И
РЕГЛАМЕНТ 305/2011
ОЦЕНЯВАНЕ СЪОТВЕТСТВИЕТО НА СТРОЕЖИТЕ СЪС
ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ТЯХ
НАРЕДБА № 5 ЗА ТЕХНИЧЕСКИТЕ ПАСПОРТИ НА СТРОЕЖИТЕ

инж. С. Георгиева

Национална нормативна уредба

- Закон за устройство на територията (ЗУТ), Закон за техническите изисквания към продуктите, Закон за националната стандартизация, Закон за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране, Закон за МВР, Закон за обществените поръчки, др. закони.
- Подзаконовите нормативни актове за тяхното прилагане , техническите правила и норми за проектиране, изпълнение, контрол и приемане на строежите

Действащи подзаконови технически нормативни актове

- Наредба за съществените изисквания към строежите и оценяване съответствието на строителните продукти
- Наредба № 3/2004 г. за основните положения за проектиране на конструкциите на строежите и за въздействията върху тях
- Наредби за проектиране на видовете строителни конструкции (бетонни и стоманобетонни, стоманени, комбинирани, зидани, дървени и др.)
- Наредба за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони
- Наредба и норми за проектиране на плоско и пилотно фундиране
- др. наредби .....??????????????

Директива 89/106/ЕЕС заменена с Регламент
305/2011 от 9 март 2011 г.

- **Основни** (съществени) изисквания към строежите и към строителните продукти – механично съпротивление и устойчивост, безопасност в случай на пожар, хигиена, здраве и околна среда, **достъпност и безопасност** при експлоатация, защита от шум, икономия на енергия и топлосъхранение, **устойчиво използване на природните ресурси** – нормативни актове и отговорни ведомства
- Технически спецификации – БДС ENh, БДС EN, БДС ISO, БДС, БТО - нормативни актове и отговорни ведомства

Право на ЕС

- Тълкувателни документи, Ръководства , Решения и Мандати на ЕК за прилагане на Директива 89/106 заменена с Регламент 305/2011 г.
- Технически спецификации от приложното поле на Директива 89/106
- ЕВРОКОДОВЕ
- Хармонизирани европейски стандарти
- Европейски технически одобрения
- **Регламент 305/2011 г.** на ЕС и на Съвета за определяне на хармонизирани условия за предлагане на пазара на строителните продукти и за отмяна на Директива 89/106

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 305/2011 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 9 март 2011 година

за определяне на хармонизирани условия за предлагането на пазара на строителни продукти и за отмяна на

Директива 89/106/ЕИО на Съвета

- **ПРИЛОЖЕНИЕ I**
- **ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СТРОЕЖИТЕ**
- Строежите като цяло и като отделни части трябва да са годни за предвидената за тях употреба, като по-специално се вземат предвид здравето и безопасността на лицата, участващи в целия жизнен цикъл на строежите. При условие че е налице нормално поддържане, строежите трябва да отговарят на тези основни изисквания за строежите в продължение на един икономически обоснован период на експлоатация.
- **1. Механично съпротивление и устойчивост**
- Строежите трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че натоварванията, които е възможно да им въздействат по време на строителството и експлоатацията, да не доведат до някой от следните резултати:
  - а) срутване на целия или част от строеж;
  - б) недопустими стойности на деформация;
  - в) повреда на други части от строежите, на съединения или на монтирано оборудване в резултат на недопустими стойности на деформацията на носещата конструкция;
  - г) повреда, която е резултат от събитие и е непропорционална на първопричината.
- **2. Безопасност в случай на пожар**
- Строежите трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че в случай на възникване на пожар:
  - а) носимоспособността на конструкцията да е осигурена за определен период от време;
  - б) възникването и разпространяването на пожар и дим в рамките на строежа да са ограничени;
  - в) разпространяването на пожара към съседни строежи да е ограничено;
  - г) обитателите да могат да напуснат строежите или да бъдат спасени с други средства;
  - д) безопасността на спасителните групи да е взета предвид.
- **3. Хигиена, здраве и околна среда**
- Строежите трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че през целия си жизнен цикъл да не се превръщат в заплаха за хигиената или за здравето и безопасността на работниците, обитателите или съседите, нито да имат прекомерно силно въздействие по време на целия си жизнен цикъл върху качеството на околната среда или върху климата по време на строителството, използването и разрушаването им, по-конкретно в резултат на някоя от следните причини:
  - а) отделяне на токсичен газ;
  - б) емисии на опасни вещества, летливи органични съединения (ЛОС), парникови газове или опасни частици във въздуха вътре или навън;
  - в) емисия на опасни излъчвания;
  - г) изпускане на опасни вещества в подпочвените води, морските води, повърхностните води или почвата;
  - д) отделяне на опасни вещества в питейната вода или вещества, които имат друго отрицателно въздействие върху питейната вода;
  - е) неправилно отделяне на отпадъчни води, емисии на димни газове или неправилно депониране на твърди или течни отпадъци;
  - ж) влага в части от строежите или по повърхности във вътрешността на строежите.
-

- **4. Достъпност и безопасност при експлоатация**

- Строежите трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че да не създават неприемливи рискове от инциденти или повреди при използване или експлоатация, като подхлъзване, падане, сблъсък, изгаряния, токов удар, нараняване вследствие на експлозия и кражби с взлом. По-специално при проектирането и изграждането на строежите трябва да се отчитат достъпността и използването им от хора с увреждания.

- **5. Защита от шум**

- Строежите трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че достигащият до обитателите или наблизо намиращите се хора шум да се запазва до ниво, което не застрашава тяхното здраве и им позволява да спят, почиват и работят при удовлетворителни условия.

- **6. Икономия на енергия и топлосъхранение**

- Строежите, както и техните отоплителни, охладителни, осветителни и вентилационни инсталации трябва да са проектирани и изпълнени по такъв начин, че необходимото при експлоатацията количество енергия да бъде малко, като се отчитат обитателите и местните климатични условия. Строежите трябва да бъдат също така енергийно ефективни, като консумират възможно най-малко енергия по време на тяхното изграждане и демонтиране.

- **7. Устойчиво използване на природните ресурси**

- Строежите трябва да са проектирани, изпълнени и разрушавани по такъв начин, че използването на природните ресурси да е устойчиво и да се осигурява по-специално следното:
  - а) повторно използване или рециклиране на строежите, техните материали и части след разрушаване;
  - б) трайност на строежите;
  - в) използване на екологично съвместими природни суровини и вторични материали в строежите ■

ЗУТ

- **Чл. 142.** (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) (1) Инвестиционните проекти подлежат на съгласуване и одобряване и са основание за издаване на разрешение за строеж.
- (2) Идейният инвестиционен проект може да бъде основание за издаване на разрешение за строеж, ако за него е извършена предварителна оценка за съответствие с предвижданията на подробния устройствен план, с правилата и нормативите по устройство на територията, с изискванията към строежите съгласно нормативните актове за функционалност, транспортна достъпност, опазване на околната среда и здравната защита, както и за взаимната съгласуваност между отделните части на проекта, и е одобрен от органа по чл. 145. В тези случаи одобреният идеен проект служи и за възлагане на строеж по Закона за обществените поръчки. Следващите фази на проектиране се одобряват в хода на строителството преди извършване на съответните строително-монтажни работи и подлежат на оценка съгласно изискванията на ал. 5.
- (3) За елементите на транспортната техническа инфраструктура се допуска техническият или работният инвестиционен проект да се разгледа от експертния съвет едновременно с приемането на парцеларния план, като разрешение за строеж се издава след влизане в сила на плана.
- (4) **Всички части на инвестиционните проекти, които са основание за издаване на разрешение за строеж, се оценяват за съответствието им със съществените изисквания към строежите.**

ЗУТ

- **(5) Оценката обхваща проверка за съответствие със:**
  1. предвижданията на подробния устройствен план;
  2. правилата и нормативите за устройство на територията;
  - **3. изискванията по чл. 169, ал. 1 и 2;**
  - **4. взаимната съгласуваност между частите на проекта;**
  - **5. пълнотата и структурното съответствие на инженерните изчисления;**
  - 6. изискванията за устройство, безопасна експлоатация и технически надзор на съоръжения с повишена опасност, ако в обекта има такива;
  - 7. специфичните изисквания към определени видове строежи съгласно нормативен акт, ако за обекта има такива.
- **(6) Оценката за съответствие се извършва:**
  1. с приемане от експертен съвет на одобряващата администрация;
  - 2. като комплексен доклад, съставен от лицензирана фирма - консултант, несвързана с проектанта- за обекти от първа и втора категория задължително, а за обекти от по-ниска категория - по желание на възложителя;

ЗУТ

- Чл. 139. (1) Инвестиционните проекти могат да се изработват в следните фази:
- 1. идеен проект;
- 2. технически проект;
- 3. работен проект (работни чертежи и детайли).
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Възложителят в зависимост от спецификата на обекта задължително възлага за изработване тези части на инвестиционния проект, въз основа на които може да се направи оценка за съответствие с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3 и да се изпълни строежът.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Всички документи - графични и текстови, по всички части на инвестиционния проект се подписват и подпечатват от проектанта на съответната част и се съгласуват с подпис от проектантите на останалите части и от възложителя. Не се съгласуват с подпис от проектантите на останалите части и от възложителя изчисленията, извършени от проектанта по съответната част.

ЗУТ

- Чл. 143. (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) (1) Инвестиционните проекти се съгласуват и одобряват въз основа на представени:
- **1. оценка на съответствието на проектната документация със съществените изисквания към строежа;**
- 2. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 69 от 2008 г.) положително становище на органите по пожарна безопасност и спасяване за строежите от първа и втора категория;
- 3. предварителни договори с експлоатационните дружества за присъединяване към мрежите на техническата инфраструктура;
- 4. (нова. - ДВ, бр. 77 от 2005 г.) становище на министъра на околната среда и водите за строеж на обекти, за изграждането на които е необходимо разрешително по чл. 104, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда;
- 5. (нова - ДВ, бр. 61 от 2007 г., в сила от 27.07.2007 г., изм. - ДВ, бр. 19 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2009 г., в сила от 20.11.2009 г.) съгласуване с Министерството на културата при условията и по реда на чл. 125, ал. 5 - за недвижими културни ценности и за строежи в техните граници и охранителните им зони.

ЗУТ

- Чл. 162. (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) (1) Проектант е физическо или юридическо лице, включващо в състава си физически лица, притежаващи необходимата проектантска правоспособност.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Условието и редът за осъществяване на авторски надзор по време на строителството се определят чрез договор между възложителя и проектанта. **Авторският надзор по всички части е задължителен** за всички строежи от първа до пета категория включително.
- (3) Предписанията на проектанта, свързани с авторското му право, за точното спазване на изработения от него инвестиционен проект се вписват в заповедната книга и са задължителни за останалите участници в строителството.
- (4) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г., нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Проектантът носи отговорност за проектирането на строежа в съответствие с предвижданията на подробния устройствен план, изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3, както и с изискванията за осигуряване на **здравословни и безопасни условия на труд**.
- (5) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) В изпълнение на задълженията си проектантът има право на свободен достъп до строежа, строителните книжа, заповедната книга и актовете и протоколите, съставени по време на строителството.
- (6) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Проектантът носи отговорност за всички свои действия при упражняване на авторския надзор по време на строителството.
-

ЗУТ

- Чл. 169. (Изм. - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) (1) Строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията на нормативните актове и техническите спецификации за осигуряване в продължение на икономически обоснован експлоатационен срок на съществените изисквания за:
  - 1. носимоспособност - механично съпротивление, устойчивост и дълготрайност на строителните конструкции и на земната основа при експлоатационни и сеизмични натоварвания;
  - 2. безопасност при пожар;
  - 3. хигиена, опазване на здравето и живота на хората;
  - 4. безопасна експлоатация;
  - 5. защита от шум и опазване на околната среда;
  - 6. енергийна ефективност - икономия на енергия и топлосъхранение.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 61 от 2007 г., в сила от 27.07.2007 г.) Строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, определени с наредба на министъра на регионалното развитие и благоустройството. Ръководителите на централните изпълнителни органи и кметовете на общините ежегодно разработват програми с мерки за привеждане на урбанизираната територия и на съществуващи отделни сгради и съоръжения в нея в съответствие с изискванията за достъпна среда и предвиждат средства за тяхното реализиране.
- (3) Строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията на нормативните актове за:
  - 1. (изм. - ДВ, бр. 19 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г.) опазване на защитените зони, на защитените територии и на другите защитени обекти и на недвижимите културни ценности;
  - 2. инженерно-техническите правила за защита при бедствия и аварии;
  - 3. физическа защита на строежите.

- Чл. 169а. (Нов - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) (1) В строежите се влагат само строителни продукти, които осигуряват изпълнението на съществените изисквания към строежите и отговарят на техническите спецификации, определени със Закона за техническите изисквания към продуктите.

ЗТИП

- § 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 95 от 2005 г., в сила от 01.03.2006 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2007 г.) Наименованията и регистрационните номера на българските стандарти, въвеждащи хармонизирани европейски стандарти, се публикуват от Българския институт за стандартизация. При публикуването на стандартите задължително се посочва връзката със съответната наредба.
- (2) (Доп. - ДВ, бр. 93 от 2002 г., в сила от 03.12.2002 г.) Стандартите по ал. 1 се въвеждат идентично чрез публикуване на текста на стандарта в превод на български език или чрез потвърждаване за прилагане като български стандарти по реда на Закона за националната стандартизация.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2002 г., в сила от 03.12.2002 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2011 г.) Прилагането на стандартите по чл. 5, ал. 1 е доброволно в областта на прилагане на наредбите по чл. 7. **Прилагането на стандартите по чл. 5, ал. 2, т. 1 е задължително в областта на наредбата по чл. 7, въвеждаща Директива 89/106/ЕИО** на Съвета относно сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки по отношение на строителните продукти, изменена с Директива 93/68/ЕИО.
- (4) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2007 г.) Списък на техническите спецификации по чл. 5, ал. 3 се публикува от Българския институт за стандартизация съгласувано с министъра на регионалното развитие и благоустройството.

ЗУТ – Еврокод 0

- Таблица В 4 – Нива на контрола върху проектирането
- Нива на контрола върху проектирането- минимални изисквания по проверката на изчисленията, чертежите и спецификациите
- **3 Разширен контрол** - Проверка от трета страна: проверката се извършва от организация, която е различна от тази, която разработва
- **2 Нормален контрол** - Проверка от лица, различни от проектантите и в съответствие с процедурата на
- **1 Нормален контрол** - Самопроверка: Проверката се извършва от лицето, което разработва проекта.
- (3) Диференцирането на контрола върху проектирането може да включва също и категоризиране на проектантите и/или на инспектиращите проекта (проверители, контролни инстанции и др.), в зависимост от тяхната компетентност и професионален опит и вътрешната организация по проектирането на съответния вид строеж.

ЗУТ – Еврокод 0

- **В 5 Инспектиране по време на изпълнението**
- (1) Както е показано в таблица В 5, могат да бъдат въведени три нива на инспектиране (IL). Нивата на инспектиране могат да бъдат обвързани с избраните класове за управление на качеството и въведени посредством подходящи мерки за управление на качеството. Виж 2.5. Допълнителни указания са дадени в съответните стандарти за изпълнение, цитирани в EN 1992 до EN 1996 и EN 1999.
- **Таблица В 5 – Нива на инспектиране**
- **3 - Разширено инспектиране** - Инспектиране от трета
- **2 - Нормално инспектиране** - Инспектиране в съответствие с процедурите на организацията
- **1 - Нормално инспектиране** - Самоинспектиране

ЗАБЕЛЕЖКА: Нивата на инспектиране определят предвидените за инспектиране продукти и строителни дейности, както и обхвата на инспектирането. По такъв начин, правилата варират за различните конструктивни материали и трябва да бъдат посочени в съответните стандарти за изпълнение.

1 ОСНОВНО (СЪЩЕСТВЕНО) ИЗИСКВАНЕ - МЕХАНИЧНО СЪПРОТИВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВОСТ

-
- **Основни принципи на проверката за удовлетворяване на същественото изискване механично съпротивление и устойчивост**
- **Общи положения**
- 1. Тази глава определя основните принципи, прилагани в страни членки, за проверка на удовлетворяването на същественото изискване "носимоспособност". Тези принципи се спазват понастоящем, когато и където строежите са обект на нормиране, съдържащо това съществено изискване.
- 2. Същественото изискване, когато е приложимо, се удовлетворява с приемлива вероятност за икономически оправдан експлоатационен срок на строежа.
- 3. Удовлетворяването на същественото изискване е осигурено от редица взаимосвързани мерки, които обхващат:
  - - планирането и проектирането на строежа, изпълнението и неговата поддръжка;
  - - свойствата, експлоатационните характеристики и употребата на строителните продукти.
- 4. Страните членки, когато и където сметат за необходимо, могат да предприемат мерки относно надзора върху планирането, проектирането и изпълнението на строежите и квалификацията на изпълняващите тази дейности физически и юридически лица. Когато този надзор и контрол на квалификацията са свързани директно с характеристиките на продукта, съответните изисквания трябва да се опишат в мандата за на стандартите и указанията за изготвяне на стандарти и ръководства за европейско техническо одобрение за съответните продукти.

1 ОСНОВНО (СЪЩЕСТВЕНО) ИЗИСКВАНЕ - МЕХАНИЧНО СЪПРОТИВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВОСТ

- **Въздействия**
- Когато се разглежда удовлетворяването на същественото изискване следва да се разграничават следните видове въздействия:
  - - Постоянни въздействия: постоянни въздействия, дължащи се на гравитацията; въздействия от почвено и водно налягане; деформации, възникващи през време на строителството и др.;
  - - Променливи въздействия: полезни натоварвания върху подови конструкции, покриви и други части на строежа (с изключение на вятър и сняг); натоварвания от сняг и обледяване; натоварвания от вятър (статични и динамични); натоварване от водни вълни; топлинни въздействия; замръзване; натоварвания в силози и резервоари; натоварвания от пътно-транспортни средства върху мостовете и пътните настилки; въздействия от кранове; динамични въздействия от машини; натоварвания при строителството и др.;
  - - Случайни въздействия: удари; експлозии; сеизмични въздействия; въздействия от пожар и др.

1 ОСНОВНО (СЪЩЕСТВЕНО) ИЗИСКВАНЕ - МЕХАНИЧНО СЪПРОТИВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВОСТ

- **Проверка за удовлетворяване на същественото изискване**
- 1. Методите за проверка в повечето страни членки се основават на концепцията за граничното състояние, като се използват подходящи модели за проектиране (допълнени при необходимост от изпитвания), обхващащи всички възможни променливи. От това следва, че моделите са достатъчно точни, за да предвидят поведението на конструкцията и по правило да държат сметка за минималното ниво на качество, което може да се постигне, за надеждността на информацията, въз основа на която се изготвя проектът и за направените по отношение на поддръжката препоръки.
- 2. Изпитванията се използват, когато в страните членки изчислителните методи не са приложими или подходящи. В такива случаи изпитванията се съобразяват с основните принципи, дадени в тази Глава.
- 3. Специални мерки се изискват за някои въздействия, като например земетръсни въздействия или въздействия от пожар или удар.
- 4. Повреда в резултат на дадено събитие водещо до последствие, непропорционално на първопричината, може да се ограничи или избегне чрез подходящ избор на една или повече от следните мерки:
  - - избягване, елиминиране или намаляване на рисковете, на които би могла да бъде изложена конструкцията;
  - - избор на конструктивни форми, които са слабо чувствителни към разглежданите опасности;
  - - осигуряване на подходяща дуктилност на конструкцията с оглед на поглъщането на енергия

1 ОСНОВНО (СЪЩЕСТВЕНО) ИЗИСКВАНЕ - МЕХАНИЧНО СЪПРОТИВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВОСТ

- **Методи за проверка на носимоспособността на строежите**
- 1. Граничните състояния са състояния, извън които изискванията към експлоатационните характеристики престават да бъдат удовлетворявани. Граничните състояния могат да са свързани с постоянните ситуации по време на експлоатационния срок на строежа или с краткотрайните ситуации по време на изпълнение на строежа (етапа на строителство и/или монтаж или ремонт), както и с използване не по предназначение или с аварии. По принцип се разграничават крайни гранични състояния и експлоатационни гранични състояния.
- 2. Крайни гранични състояния са тези, които са свързани с различните форми на разрушаване на конструкцията, както и със състояния близки до разрушаване на конструкцията, които за целите на практиката се разглеждат също като крайни гранични състояния.
- 3. Крайни гранични състояния, за които може да се изисква разглеждане, включват:
  - - загуба на равновесие на конструкцията или на която и да е част от нея, разглеждана като кораво тяло;

1 ОСНОВНО (СЪЩЕСТВЕНО) ИЗИСКВАНЕ - МЕХАНИЧНО СЪПРОТИВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВОСТ

- - разрушаване вследствие на извънредно големи деформации или слягания, трансформиране в механизъм, разкъсване, или загуба на устойчивост на конструкцията или част от нея, включително опори и основи.
- 4. Експлоатационните гранични състояния съответстват на състоянията, извън които определените изисквания към конструкцията по отношение на нейната употреба или функциониране престават да се удовлетворяват.
- 5. Експлоатационни гранични състояния, за които може да се изисква разглеждане, са например:
  - - деформации или провисвания, които предизвикват неудобство или възпрепятстват ефективното използване на строежа или предизвикват неприемливи повреди в облицовките или в неносещите елементи;
  - - вибрации, които предизвикват дискомфорт у хората или повреди на строежа или в неговото съдържание, или които ограничават ефективното му функциониране;
  - - недопустими напуквания.

2 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ПОЖАР

- **Основи за проверка на удовлетворяването на същественото изискване “Безопасност при пожар”**
- **Общи положения**
- (1) Тази глава определя основните преобладаващи в страните членки принципи за проверка на удовлетворяването на същественото изискване “Безопасност при пожар”. Тези принципи се спазват когато и където строежът е обект на нормативни документи, съдържащи това съществено изискване.
- (2) Същественото изискване, доколкото е приложимо, е удовлетворено с приемлива вероятност по време на икономически оправдан експлоатационен срок на строежа.
- (3) Удовлетворяването на същественото изискване се осигурява чрез редица взаимосвързани мерки, включващи в частност:
  - - планирането и проектирането на строежа, изпълнението и необходимата технологична поддръжка;
  - - свойствата, експлоатационните характеристики и предназначението на строителните продукти.
- (4) В правомощията на страните членки е, когато и където сметнат за необходимо, да вземат мерки по отношение на надзора върху планирането, проектирането и изпълнението на строежите и по отношение на квалификацията на органите и лицата, свързани с тези дейности. Когато този надзор и контролът върху квалификацията е директно свързан с характеристиките на продуктите, съответните предписания трябва да залегнат в контекста на мандатите за изготвяне на стандартите и ръководствата за Европейско техническо одобрение, отнасящи се за разглежданите продукти.

2 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ПОЖАР

- **Проверка за удовлетворяване на същественото изискване**
- Могат да съществуват различни методи на базата на хармонизираните характеристики на строителните продукти, с които да се провери дали същественото изискване или определено ниво на същественото изискване е удовлетворено. Нито един от тях не трябва да създава пречки за употребата на продукт, който е в съответствие със съответните технически спецификации.
- Въвеждането на изискванията в националните нормативни документи може да бъде направено в съответствие с три различни подхода или в комбинация от тях:
- Формулиране на минимално изискване за експлоатационните характеристики на строежите в числен израз или като общи условия. Когато това е направено като общи условия, тогава се изисква връзка между изискването към строежа и характеристиките на продуктите.
- Формулиране на минимални изисквания за поведение при огън на продуктите, напр. огнеустойчивост, реакция на огън, експлоатационни характеристики на противопожарните инсталации. В този случай формулировката трябва да се направи чрез позоваване на техническите спецификации.
- Формулиране на критични нива на условията на заобикалящата среда при пожар, на които могат да бъдат изложени хората в или близо до строежа. Трябва да се използва хармонизирана технология.

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Въздействия**

- Различните въздействия, които се вземат предвид при оценяване удовлетворяването на същественото изискване са посочени в различните подточки на “Проверка на удовлетворяването на същественото изискване” по отношение на специфичните аспекти, към които се прилагат.

- **Проверка на удовлетворяването на същественото изискване**

Този раздел представя същността и начините за контрол на различните специфични аспекти на същественото изискване, описва техническите спецификации на строежите, за които се отнася и определя характеристиките на продуктите.

- По принцип всички, описани по-долу характеристики на продукти, могат да бъдат от съществено значение по отношение на хигиената, опазването на здравето и на околната среда. За определени продукти обаче могат да съответстват една или няколко от тези характеристики и следователно, останалите могат да не се разглеждат.

- **Вътрешна среда**

- Изискването е свързано с осигуряване на здравословна вътрешна среда за обитатели и ползватели на строежите.

- При проектирането и изпълнението на строежа следва да се вземе предвид:

- - топлинна среда;
- - осветеност;
- - качество на въздуха;
- - влага;
- - шум.

- Отоплението, охлаждането и вентилацията са обхванати от този тълкувателен документ.

- Определени аспекти на топлинната среда и осветеността са обхванати в тълкувателните документи “Безопасна експлоатация” и “Икономия на енергия и топлоизолация”.

- Други аспекти на осветеността, напр. минималната прозоречна площ спрямо площта на пода на помещенията за живеене и работа могат да бъдат свързани със строителни продукти за сгради от предварително изготвени комплекти.

- Защитата от шум е обхваната в тълкувателен документ “Защита от шум”.

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Качество на въздуха**
- **Същност на изискването**
- Изискването е свързано с отстраняване или контрол на замърсители във вътрешната среда. В следващия текст "замърсител" включва и гама-радиация (въпреки че стриктно погледнато тя не е въздушен замърсител).
- Строежите трябва да осигуряват здравословна вътрешна среда за техните обитатели и ползватели, като се вземат предвид замърсители като:
  - - продукти от обмяната на веществата, например: изпарения, въглероден диоксид, телесни миризми и др.;
  - - продукти от изгаряне, например: водна пара, въглероден оксид, азотен оксид, въглероден диоксид, въглеводороди и др.;
  - - тютюнев дим;
  - - летливи органични съединения, например: формалдеhid, разтворители и др.;
  - - небиологични частици, например: суспендирани във въздуха частици и влакна, които могат или не могат да се вдишват;
  - - жизнеспособни частици, включително микроорганизми, например: малки насекоми, прости едноклетъчни, гъбички и плесени, бактерии и вируси;
  - - радон и радиоактивни вещества, излъчващи гама-радиация;
  - - излъчване от електронни или електрически уреди (озон и др.).
- Тези замърсители могат да причинят нежелани последствия, вариращи от дискомфорт и неудобства до физически въздействия върху здравето.
- При предвиждане на методи за контрол на качеството на въздуха, като например вентилация, е необходимо да се вземат предвид замърсители от всякакъв произход.
- Вредния за здравето въздух във вътрешната среда може да бъде породен в резултат на замърсители от:
  - - строителни материали;
  - - обзавеждащи дейности в сградата, вид: горивни прибори;

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Замърсителите могат да се контролират чрез:**
- *а) Контрол на източниците*
- Недопускане или ограничаване употребата на материали, които могат да отделят замърсители и употребата на които води до концентрации, надвишаващи допустимите граници.
- Недопускане или ограничаване отделянето на замърсители във въздуха посредством:
  - - Уплътняване на източника, например: осигуряване на подходящи прегради, които да намалят или не допускат емисии от източника към вътрешния въздух;
  - - Проектиране и подходяща поддръжка на устройства – с цел намаляване отделянето на замърсители;
  - - Преместване на продукти и конструкции, които не допускат или намаляват източници на замърсяване;
  - - Употреба на препарати за борба с вредни гъбички и плесени или други биоциди за премахване на източника на жизнеспособни частици, когато мерки при проектирането са неприложими.
- *б) Контрол на въздуха чрез вентилация, филтриране или абсорбиране*
  - - Механична вентилация;
  - - Естествена вентилация;
  - - Филтриране на вътрешния или на постъпващия въздух;
  - - Абсорбиране от вътрешния или постъпващия въздух;
- *в) Контрол върху излагане на хора на опасни въздействия чрез процедурни контролни мерки например, изключващи за определено време на влизане в боядисано помещение.*

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Изискванията се представят по различни начини:**
- Допустими средни и максимални концентрации на определени замърсители във вътрешния въздух.
- Забрана или ограничаване ползването на определени вещества изобщо или за определени употреби.
- Ограничаване на степента на отделяне и естество на замърсители от материали или продукти.
- Определяне на приемливи методи за уплътняване или осигуряване на бариери.
- Определяне на степента на вентилация или параметри, изразяващи степента на обмен на вътрешния въздух с пресен въздух, например: степен на обмяна на въздуха или характеристики на въздухопропускливост и др.
- Определяне на подходяща площ на отворите, осигурени във външната ограждаща конструкция, предвиждане на механични вентилационни системи и други, сметени за задоволителни, предписания при проектирането и строителството .
- Подходящи нива на съвместно въздействащи фактори, като температура, влажност и др., напр. кондензация (виж *“контрол на влагата”*).
- Приемливо измерване и/или изчислителни методи за определяне на качеството на вътрешния въздух и извършване на методи за контрол.

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Външна среда**
- **Общи положения**
- Въздействието на строителни продукти по отношение на околната среда е един от важните аспекти при хармонизацията на стандартите. Строителните продукти не трябва да отделят замърсители и отпадъчни материали, които могат да се разсеят в околната среда и да причинят промени в нейното качество, с което да се повиши риска за здравето на човешките същества, животните и растенията и да се изложи на опасност равновесието на екосистемите. **Въздействието по отношение на околната среда трябва да се отчита във всички етапи на използването на строителните материали и включително:**
  - - добиване, производство, процеси по време на строителство;
  - - строежи в експлоатация;
  - - **разрушаване, оползотворяване на отпадъци, изгаряне или повторно използване на отпадъци.**
- С оглед да се предотвратят бъдещи неблагоприятни последствия за околната среда, трябва да се направи преценка за пълния жизнен цикъл на строителните продукти. За да съответствува на областта на приложение на Директивата този документ се ограничава до “строежи в експлоатация”.
- За другите фази на използване, доколкото не съществува законодателство на Общността, задължение на страните-членки с оглед надлежното спазване на Договора за създаване на ЕС е да се съобщи с обхвата на Директивата и когато сметат за необходимо, да определят изисквания към строителните продукти с цел ограничаване на замърсяването на околната среда.

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Контрол на въздействието на строежите по отношение на външната среда**
- Въздействието на строежите по отношение на външната среда може да се контролира чрез:
  - - ограничаване разсейването на замърсители;
  - - ограничаване отделянето на замърсители;
  - - ограничаване употребата на материали, обслужващи системи в сгради или инсталации, които отделят замърсители.
- Изисквания за предотвратяване или ограничаване въздействието на строежите върху околната среда по отношение на въздух, почва и вода могат да се изразят чрез:
  - - измервателни методи или изчислителни методи, когато са подходящи, за изпускани, разсейвани или отделяни замърсители;
  - - подходящо проектиране на строежите.

3 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ХИГИЕНА, ЗДРАВЕ И ОКОЛНА СРЕДА

- **Проверка за удовлетворяването на същественото изискване**
- **Въведение**
- В тази глава анализът на различните рискове е съпроводен от описания на съответните експлоатационни изисквания (изисквания за поведение) за строежите. Тези описания служат като база за по-доброто разбиране на смисъла на основните (съществените) характеристики на продуктите.
- Тълкувателният документ е разработен с конкретна насоченост за сгради и пътища. Основните принципи обаче са приложими за всички видове строежи, а при разработването на хармонизирани технически спецификации следва да се взема под внимание начина на употреба на продуктите във всеки от тях.
- За специални строежи могат допълнително да се въвеждат специфични изисквания.
- В следващите раздели има позовавания на други Директиви на Европейската Общност, които са свързани с конкретни строежи и продукти. Стандартите, от приложното поле на тези Директиви следва също да се съобразяват с характеристиките за безопасност, посочени в този Тълкувателен документ.
- **Схеми за анализиране на риска**
- За всеки риск е разработена таблична схема, обобщаваща причините за риска, желаните експлоатационни характеристики на строежа, съответните групи продукти и характеристиките на тези продукти, които според разпоредбите на страните членки се считат за основни (съществени) за удовлетворяване на изискването. Тези аналитични схеми са включени в приложение към Тълкувателния документ.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Проверка за удовлетворяването на същественото изискване**
- **Въведение**
- В тази глава анализът на различните рискове е съпроводен от описания на съответните експлоатационни изисквания (изисквания за поведение) за строежите. Тези описания служат като база за по-доброто разбиране на смисъла на основните (съществените) характеристики на продуктите.
- **Тълкувателният документ е разработен с конкретна насоченост за сгради и пътища.** Основните принципи обаче са приложими за всички видове строежи, а при разработването на хармонизирани технически спецификации следва да се взема под внимание начина на употреба на продуктите във всеки от тях.
- За специални строежи могат допълнително да се въвеждат специфични изисквания.
- В следващите раздели има позовавания на други Директиви на Европейската Общност, които са свързани с конкретни строежи и продукти. Стандартите, от приложното поле на тези Директиви следва също да се съобразяват с характеристиките за безопасност, посочени в този Тълкувателен документ.
- **Схеми за анализиране на риска**
- За всеки риск е разработена таблична схема, обобщаваща причините за риска, желаните експлоатационни характеристики на строежа, съответните групи продукти и характеристиките на тези продукти, които според разпоредбите на страните членки се считат за основни (съществени) за удовлетворяване на изискването. Тези аналитични схеми са включени в приложение към Тълкувателния документ.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Падане**
- Рискът "падане" може да включва увреждания като разтягания, които биха могли да настъпят без удар. Падането може също да доведе до пряк удар и до породени от контакта наранявания, които са разгледани в раздел "Преки удари".
- **Описание на риска**
- Рискът от падане може да бъде подразделен на:
  - - падане в резултат на подхлъзване;
  - - падане след спъване или препъване;
  - - падане, причинено от разлики в нивата.
- а) Падане в резултат на подхлъзване
- Този риск е свързан със способността на ходещия да координира движенията си, с типа обувки, които носи и с повърхността на пода или пътната настилка.
- б) Падане след спъване или препъване
- Този риск е свързан с увреждане или смърт като резултат от падане след спъване и може да възникне в резултат на лоша видимост или неравна повърхност на пода, включително неочаквани малки промени в нивото, различия в неговата хлъзгавост и други неочаквани препятствия.
- в) Падане дължащо се на разлики в нивата и внезапни наклони
- Този риск е резултат на реална внезапна промяна в нивото, което може да предизвика сериозни падания, в случай на липса на ограждения или когато се използват неподходящи стълбища, неподвижни стълби или рампи.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Падане в резултат на подхлъзване**
- Изискваните експлоатационни характеристики на строежа са ограничаване на хлъзгавостта на пода или настилката и ограничаване на внезапната промяна на хлъзгавостта.
- Тази хлъзгавост зависи от присъщите характеристики на повърхността на пода, както и от обстоятелства като наличие на вода или смазочни вещества на повърхността.
- **Падане след спъване или препъване**
- За да се предотврати падането след спъване, повърхността на пода в участъците с постоянно движение на строежа трябва да е гладка, да няма внезапни малки промени в нивото и промени в хлъзгавостта или ниски препятствия.
- За предотвратяване на спъването или препъването при слаба видимост, се изисква минимално ниво на осветеност, позволяващо безопасното движение на хората на строежа, включително при евакуация. В допълнение, осветителната уредба за евакуационните пътища трябва да работи при прекъсване на електрозахранването.
- **Падане дължащо се на промени в нивата или внезапен наклон**
- На нормиране подлежат геометрията и размерите на различни средства за вертикално преместване в строежа. Съществуват различни изисквания към различните видове конструктивни елементи. Нормират се наклона, размерите на стъпалата и ширината на стълбището, както и стълбищните площадки и перила.
- Нормира се максималният наклон на рампите, като важен фактор с цел безопасна и удобна употреба от хора с увреждания.
- С оглед предотвратяване на падания се изисква защита срещу всички внезапни промени в нивото на пода. Отворите за преминаване през подовете или пътното покритие би трябвало, ако е възможно, да се покрият с решетка или скара. **Височината на перилата, балюстрадите, парапетите и другите защитни ограждения може да се определи в зависимост от височината на падане.** Отворите би трябвало да се ограничат по размер, така че да предпазят децата от падане през тях или да се превърнат в клопка. Препоръчва се да се избягват форми, които могат да облекчат катеренето по тях. Изисква се осигуряване на максимална устойчивост срещу страничен натиск.
- **Отворите на прозорците на етажите могат да представляват риск по време на почистването или за обитателите, особено децата.**

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- *Падане дължащо се на промени в нивата или внезапен наклон*
- Съществуват различни видове стълбища, като основните им характеристики са наклон, стъпало, височина на стъпалото и други размери. Трябва да се хармонизират начините за определяне размерните характеристики.
- **В случай на внезапен наклон, съответните характеристики на перилата, балюстрадите и парапетите са:**
  - - височината над пода;
  - - възможност да се покатерват деца по тях;
  - - размерът на отворите им, през които могат да паднат деца или да се превърнат в клопка (капан);
  - - устойчивост на страничен натиск.
- За прозорци и врати характеристиките са безопасни резета и панти.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Преки удари**
- **Описание на риска**
- Този риск се отнася до увреждане или смърт като резултат на случайно или неслучайно съприкосновение (удар, сблъскване) между строежа или негова(и) част(и) (елементи) и хората в или около него.
- Това по-специално са:
  - - Удари, сблъскване и др. между хората и тези елементи или части от строежа, които нормално са обект на съприкосновение или манипулация (напр. врати, прозорци, автоматични гаражни врати и др.)
  - - Удари, сблъскване и др. между хората и части от строежа като резултат на инциденти (напр. като падане през крехък (чуплив) елемент) или особени обстоятелства (напр. повреда на осветителната уредба).
  - - Удари от падащи предмети, които са част от строежа, върху хората.
- Този риск не включва риска от инциденти в резултат на движение на превозни средства, които са разгледани самостоятелно в раздел "Инциденти, в резултат на движение на превозни средства.
- **Експлоатационни характеристики на строежа**
- Характеристиките на строежа или неговите елементи, които влияят на степента на риска, са:
  - - геометрия (напр. височина на помещението);
  - - наличие на остри или режещи ръбове;
  - - естество на повърхността (твърдост, грапавост и др.)
  - - **поведение при удар (напр. якост, способност да задържа падането на хора или предмети, поведение при разрушаване, размер на разрушения участък и др.);**
  - - сили, действащи на човешкото тяло, напр. от една автоматично работеща врата.
- **Степента на риска се определя от наличието на безопасни устройства или предпазни мерки, ограничаващи или предотвратяващи достъпа до опасни елементи.**
- **Този риск се минимизира чрез спазване при проектирането на съществените изисквания към строежите, отколкото чрез определяне на изисквания към строителните продукти. Следователно по-съществена е употребата на продуктите в строежа отколкото присъщите им характеристики.**
- Различните подрискове са сумирани в приложението "Схеми за анализиране на риска", таблица 2, където са посочени изискванията към строежа и съответстващите изискванията към продуктите.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- *Пожари*
- Описание на риска
- Рискът от пожар може да възникне в следните случаи:
  - - контакт с горещи части на строежа или инсталациите;
  - - контакт чрез впръскване или потопяване в горещи течности;
  - - топлинно въздействие на излъчващи източници.
- В горните случаи рискът от пожари е свързан с топлинен поток, действащ на хората. Степента на пожара зависи от температурата на предметите или средата, с която хората имат съприкосновение, и от условията на топлообмена, като напр. естеството на предметите или средата.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Поражения от електрически ток**
- **О п и с а н и е   н а   р и с к а**
- Рискът може да възникне от:
  - - попадение на мълния върху строежа или върху хората намиращи се в него;
  - - попадане под напрежение на елементи от електрическата уредба или части от строежа, с които хората могат да имат допир.
- Рискът от попадение на мълния е в зависимост от географския регион и височината на строежа в сравнение с околните.
- Рискът от попадане под напрежение на елементи от електрическата уредба или части от строежа, с които хората могат да имат допир, зависи от проектирането на самата уредба, нивото на напрежението и от условията при употреба (напр. наличие на влага). За системите с високо напрежение рискът възниква и на определено разстояние от елементите на системата.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Мълния**
- Съществуват различни изисквания към елементите на мълниезащитната уредба в страните членки. Необходима е хармонизация.
- *Системи за електроснабдяване*
- В областта на уредбите за ниско напрежение и мрежите за високо напрежение CENELEC е достигнал значителен успех при хармонизирането и го е разработил в хармонизирани документи.
- По отношение на строежа системите за електроснабдяване са както с ниско, така и с високо напрежение. Уредбите за ниско напрежение са разгледани в ЕС Директива 73/23/ЕЕС от 19.02.1973 г. Необходимо е изискванията на тази Директива да се допълнят, ако е необходимо с тези от Директивата за строителните продукти.
- *Устройства, свързани с движение по пътищата*
- Рискът от поражение от електрически ток при светофарни уредби, пътна сигнализация, транспортни детектори, контролно оборудване, оборудване за управление и електрозахранване на съоръжения, свързани с движението по пътищата, трябва да се сведе до минимум.
- Основните характеристики, които трябва да се хармонизират са:
  - - нива на изолацията и системи за автоматично изключване на захранването
  - - безопасно свръхниско напрежение.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Взривове**
- Описание на риска
- Ако се говори точно, взривовете и експлозиите трябва да се разграничават, първият е резултат на много бърза топлинна или химична реакция, вторият е резултат на пробив в системите, съдържащи газ под налягане. В този тълкувателен документ терминът взрив се използва за да определи риска от двата феномена, взрив и експлозия.
- Рискът от взрив в строежа трябва да се разгледа от две гледни точки. От една страна съоръженията или инсталациите могат да представляват риск за тези, от които се ползват:
  - - тръбопроводи за гориво (газ, нафта);
  - - устройства за отопление (бойлери, нагреватели, излъчватели);
  - - отоплителни инсталации и устройства за разпределение и съхранение (тръби, бойлери, резервоари за нагрятата вода, радиатори за вода, пара или масла);
  - - съоръжения под налягане (пара, газ, сгъстен въздух).
- От друга страна, рискът от взрив може да се предизвика от хората, работещи със или използващи материали от взривно естество:
  - - в съоръжения за съхранение, пълнене или транспортиране на течни горива;
  - - в съоръжения за съхранение на взривоопасни материали;
  - - в помпени станции;
  - - в лаборатории.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- **Инциденти в резултат на движение на превозни средства**
- **Описание на риска**
- Този риск възниква в резултат на експлоатацията на строежите от хора в превозни средства и е свързан с увреждане или смърт в резултат на инциденти. Последниците могат да бъдат сериозни за хората намиращи се в и около превозните средства, а също и за околната среда. Рискът зависи не само от състоянието на пътната настилка, но също и от характеристиките на превозното средство, способностите на шофьора, ефективността на сигнализацията и на маркировката и пригодността на защитните прегради и друго оборудване. За целта на този тълкувателен документ се разглеждат само въпроси, произтичащи от изпълнението на строежите и характеристиките на вложените продуктите.
- Превозните средства могат:
  - - да излязат от пътя на незащитени участъци или да паднат от мостове и др.;
  - - да се блъснат в пътно съоръжение, предпазни огради от страни на пътя;
  - - да се блъснат с други ползватели на пътя или други превозни средства, особено намиращите се в насрещното движение;
  - - да се преобърнат или да загубят устойчивост в степен, водеща до риск от увреждане на намиращите се в превозното средство или на други ползватели на пътя.
- **Експлоатационни характеристики на строежа**
- Експлоатационните характеристики на строежа включват ограничаване хлъзгавостта на пътя, осигуряване на видимост на пътя, видимост и четливост на пътните знаци, наличие на маркировка и друго оборудване, пригодено за различни ситуации на пътя, включващи изменение на атмосферните условия.
- Пътното оборудване трябва да осигурява безопасност в случай на удар с превозно средство (пасивна безопасност*).
- **Имайки пред вид:**
  - - индивидуални пътни ситуации;
  - - скорост;
  - - тип на бордюрите на пътя и видовете рискове (напр. носещите елементи на конструкцията, дърветата, стълбовете, стените, сградите и др.);
  - - масата на превозните средства.
- могат своевременно (перманентно) да се инсталират различни пътни устройства за безопасност*. Такива устройства могат да обезпечат достатъчна безопасност при удар, съпротивление срещу разрушаване и приемлива възможност за рекушет при всяко условие.

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

- Хлъзгавостта на пътя зависи от вложените материали и начина на използването им (добавъчни материали, методи на полагане), включително тези за маркиране на пътя (бои, пластмасови добавки срещу поднасяне, маркировъчни ленти, кабари).
- Освен това, желателно е да има изисквания за съпротивление на плъзгане на вградените в пътната повърхност съоръжения (набраздяване на входните отвори, шахтите и др.).
- Трябва да се хармонизират процесите и условията за измерване на съпротивлението на плъзгане и показателят за полираност на камъка*. Трябва да се разгледа въпросът за установяване на класове на двете характеристики.
- Необходима е хармонизация на техническите спецификации за пътните знаците, включително техните размери, цветовете (x/y координати), блясък, отражателна способност*, четливост на буквите(1).
- **Хармонизацията на продуктите за пътна маркировка, включително кабарите, трябва да се основава на следните аспекти: съпротивлението на хлъзгане и дневната и нощна видимост във функция на отражателната способност* и цветовете.** В тази връзка трябва да се хармонизират условията за измерване на яркостта и дълготрайността.
- Хармонизирането трябва да отчита различната употреба, атмосферните условия и контраст и да доведе до разработване на диапазон на нива или класове, от които страните членки могат да избират.
- **Основни характеристики на постоянното пътно оборудване** (напр. стълбове, светофари, мачти, стойки, стойки за пътни знаци) трябва да се изпитват на удар по отношение на безопасност при падане*. Характеристиките при изпитване (маса на транспортните средства, скорост при удара, характеристики на удара като точка или ъгъл на съприкосновение, показател за интензивност и ускорението или подобни) изискват хармонизация на определенията и измерванията/изчисленията.
- **Познати са много различни системи за защита, които снижават риска от падане от мост или склонове и удар с препятствие или друго транспортно средство. Те включват:**
  - - предохранителни щитове;
  - предохранителни бариери * (стоманени, бетонови, пластмасови);

4 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ДОСТЪПНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЯ

Тетрадка
за одит
по
достъпност
на средата

Наръчник
на оценителя
по достъпност

ДОСТЪПНОСТ

CHECKLIST FOR ACCESSIBILITY & UNIVERSAL DESIGN IN ARCHITECTURE

	WASHROOMS	Y/N N/A
	Single door entrance is optimal	
	Washroom door is wide, easy to approach, and open (not recessed in a narrow hallway)	
	For washrooms without entrance door, there is only one turn with clear corner so persons who are blind do not become disoriented	
	Proper signage located outside entrance and cubicle door	
	Sinks, garbage cans, etc. located around perimeter rather than in the centre of the room	
	Accessible sink (minimum knee space of 735 mm) with soap and towel dispenser close to sink at preferred height of 1200 mm (to wash and dry hands prior to wheeling); include low mounted or tilt mirror	
	ACCESSIBLE CUBICLE:	
	- minimum 1700 mm x 1500 mm	
	- door that swings outward so person in wheelchair can close it independently	
	- equipped with door pull handle, coat hook, grab bars at appropriate height and placement	
	- can be locked from the inside with a large, sliding latch (not thumb-turning)	
	- toilet paper reachable without leaning too far off toilet	
	- accessible toilet height between 400 mm – 460 mm	
		
	Self-contained, unisex/family washroom available, with proper signage provided in an accessible location (allows for any individual requiring assistance to be accompanied by a companion or attendant)	
INTERIOR BUILDING ELEMENTS		
	Public and emergency phones mounted at an accessible height	
	TTY (Built in typewriter) phone for users who are Deaf or hard of hearing	
	At least one drinking fountain at accessible height (610 mm from ground preferred) spout located near front controls either automatic or easily operated, cane detectable. Proper knee space below	
	One accessible section of counter in all areas that serve the public	
	Shelving, coat hooks and light switches at an accessible height	
	Space for persons using wheelchairs to sit/park in all public seating areas, including companion (without blocking walk through areas)	
	Level wheelchair seating area (in theatres, lecture halls, sports arenas etc), to also include companion seating	
	Glass doors or partitions include a contrasting strip of color across at eye-level	
ALARM SYSTEMS/ EMERGENCY EXITS		
	All alarm systems to include an audible and visual signal (e.g., flashing light)	

EDMONTON

CHECKLIST FOR ACCESSIBILITY & UNIVERSAL DESIGN IN ARCHITECTURE

The City of Edmonton Advisory Board on Services for Persons with Disabilities has created this checklist to promote the concepts of Universal Design. The Barrier-Free Design Guide provides only a minimum standard for accessibility. With an aging population and increased independence and involvement of persons with disabilities in the community, there is a need to exceed

minimum standards for accessibility where possible. For example, many scooters today require a 10-foot turning radius instead of the standard five feet. Strollers for children are larger and require more room for maneuverability. Good design should incorporate principles of Universal Design, offering solutions as to how spaces can be designed and developed to meet the needs

of all users. The following checklist draws attention to several areas where accessibility can be improved by good design. For additional information or alternate formats, please contact the Advisory Board office.

Phone (780) 406-5822
TTY (780) 944-5555
Transfer Code: DISBOARD
Fax (780) 577-3525
www.edmonton.ca/disability

THE ADVISORY BOARD MISSION:

"To promote recognition of the entitlements and service needs of Edmontonians with disabilities through awareness, advocacy and facilitating changes in City policy and practice."

НАРЕДБА № 4 от 1 юли 2009 г.

за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания

(Обн., ДВ, бр. 54 от 2009 г.; доп., бр. 54 от 2011 г.)

- **Чл. 2. (1)** Наредбата се прилага при:
  1. изработване и изменение на подробните устройствени планове на урбанизираните територии;
  2. извършване на благоустройствени и паркоустройствени мероприятия;
  3. проектиране, изпълнение, и поддържане на нови и на съществуващи елементи на урбанизираната територия и на сградите и съоръженията;
  4. извършване на строителни и монтажни работи в производствени сгради с производство, което позволява да се предвиждат работни места за хора с увреждания;
  5. проектиране, изпълнение, експлоатация и поддържане на нови и на съществуващи сгради и съоръжения, разположени в поземлени имоти с масов достъп извън урбанизираните територии, при осигуряване на достъпна среда до тях (крайпътни строежи, бензиностанции и газостанции, мотели, къмпинги, лесопаркове, защитени територии и др.);
  6. разработване на програми, с които се определят (предвиждат) мерки за привеждане на урбанизираната територия и на съществуващи отделни сгради в нея в съответствие с изискванията за достъпна среда по чл. 169, ал. 2 от Закона за устройство на територията (ЗУТ);
  7. извършване на оценка за съответствието на инвестиционните проекти на строежите с изискванията по тази наредба.
- (2) Проектната документация (проектните решения) за достъпната среда в урбанизираните територии, сградите и съоръженията се представя в част архитектурна на инвестиционния проект при спазване изискванията на Наредба № 4 от 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти (ДВ, бр. 51 от 2001 г.).
- (3) В обяснителната записка към инвестиционните проекти на елементите на урбанизираната територия и на сградите и съоръженията се включва раздел „Решения за достъпност”, разработен от проектантите със съответната правоспособност и при отчитане на специфичните ергономични нужди на хората с намалена подвижност.
- (4) Докладът за резултатите от обследването, което се извършва по реда на наредбата по чл. 176а, ал. 6 ЗУТ, съдържа оценка (одит) за достъпност за съответствие с изискванията по тази наредба и технически мерки за удовлетворяването им.

5 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ЗАЩИТА ОТ ШУМ

- **Въздействия**
- Въздействията (*виж Значение на основните термини, използвани в тълкувателните документи*) взети под внимание в този документ са изцяло свързани с шума.
- Поведението на строежа и на продуктите, свързано със защитата от шум се изразява чрез изолация или преминаване на звука или чрез ниво на звуково налягане или звукова мощност.
- За да се характеризират продуктите съгласно първите два метода, трябва да се използва станандартен източник на шум.

5 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ЗАЩИТА ОТ ШУМ

- **Проверка за удовлетворяване на същественото изискване**
- Понастоящем в националните норми изискването се изразява чрез един от три различни варианта или от комбинация от тях:
- - Определяне на изискване за минимална експлоатационна характеристика на строежа в числово и общо изражение.
- - Определяне на минимални изисквания към акустичните експлоатационни характеристики на продуктите.
- - Определяне на максимално ниво на шума, на което могат да бъдат изложени хората в или в близост до строежа.
- Този раздел определя принципите, прилагани в страните членки относно методите за оценка на акустичните характеристики на продуктите и методите за проверка на съответствието с изискванията.
- Използва се един от следните методи или комбинация от тях:

5 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ЗАЩИТА ОТ ШУМ

- **Изчислителни методи**
- Изчислителните методи за акустичните характеристики на строежите или части от тях, са приложими при проектирането на строежи и при установяване необходимите характеристики на продуктите.
- Тези методи могат, там където е уместно, да включват аспектите споменати по-долу:
  - - защита от шум, чийто източник е извън строежа
  - - защита от шум, чийто източник е в друго затворено помещение
  - - преминаване на ударен шум
  - - ниво на звуковото налягане, създавано от техническото оборудване
  - - време за реверберация или площ на звукопоглъщане
  - - ниво на звуковото налягане извън строежа, създавано от източник вътре в строежа или източник, свързан с него.
- Те са приложими при определяне на експлоатационните характеристики на напълно завършени строежи или на части от тях.

5 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ЗАЩИТА ОТ ШУМ

- **Лабораторни методи**
- Акустичните измервания се осъществяват върху прототипи на части от строежите с естествени размери, като: стени, преградни елементи, подове, тавани, покриви и на инсталации, като вентилационни системи. В този случай съществува комбинация от няколко продукта, например зидана стена с мазилка и изолационен материал от едната страна и облицовка от камък от другата. Изпитванията могат да се провеждат в лаборатории или на образци с естествена големина, които имат всички необходими характеристики.
- Техническите спецификации могат, когато е необходимо, да определят количествено следните характеристики:
  - - намаляване на директното въздушно звуково преминаване от елемент с известна повърхнина
  - - намаляване на директното въздушно звуково преминаване от елемент с малки размери
  - - намаляване на страничното въздушно звуково преминаване от конструктивен елемент
  - - директно преминаване на ударен шум
  - - странично преминаване на ударен шум
  - - намаляване на преминаването на ударен шум
  - - устойчивост на въздушния поток
  - - динамична коравина
  - - звукопоглъщане на плоски елементи
- ниво на излъчване на въздушен или **структурен** шум от трайно инсталирано техническо оборудване

5 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ – ЗАЩИТА ОТ ШУМ

- **Методи за проверка, основани на измервания на място (по време и след строителството)**
- Като се имат предвид различните изисквания на страните членки, за всяко изпитване са възможни два подхода: един с висока сложност и прецизност (инженерна експертиза) и друг с по-малка сложност и съответно с по-ниска точност (контрол).
- Съответните методи трябва да позволяват измерването на следните характеристики:
- изолация от външен шум;
- - изолация между две затворени помещения;
- - предаване на ударен шум;
- - ниво на звуковото налягане, създавано от техническото оборудване;
- - време за реверберация и площ на звукопоглъщане;
- ниво на звуковото налягане извън строежа, създавано от източници вътре в строежа или свързани с него.

6 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ИКОНОМИЯ НА ЕНЕРГИЯ И ТОПЛОСЪХРАНЕНИЕ

- **Въздействия**
- Енергията необходима за строежа е определена от редица фактори, като за всеки от тях съществуват множество въздействия включващи:
  - - околната среда - вътрешен климат;
  - - околната среда - външен климат, използването и
  - експлоатацията на съоръжението;
  - - проекта на съоръжението;
  - - характеристиките на материалите и елементите
  - съставлящи съоръжението.

6 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ИКОНОМИЯ НА ЕНЕРГИЯ И ТОПЛОСЪХРАНЕНИЕ

- **Проверка удовлетворяването на Основното Изискване**
- Този преглед на влияещите фактори (3.2) показва, че условията касаещи икономията на енергия могат да включват много фактори:
  - - разположение, ориентация и геометрия на строежа;
  - - физически характеристики на конструктивните материали и елементи;
  - - проектиране на системите за техническо оборудване;
  - - експлоатационни характеристики на елементите на тези системи;
  - - поведение на обитателите и др.
- Икономията на енергия може да се регулира по редица начини, включително чрез отделно осигуряване за индивидуални фактори или чрез комбинации от нива на изискване за различни фактори или чрез осигуряване обхващащо изцяло енергийните изисквания.

6 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ИКОНОМИЯ НА ЕНЕРГИЯ И ТОПЛОСЪХРАНЕНИЕ – Наредба № 7 от 15 декември 2004 г.

за енергийна ефективност, топлосъхранение и икономия на енергия в сгради

(Изм. на загл., ДВ, бр. 85 от 2009 г.)

(Обн., ДВ, бр. 5 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 85 от 2009 г.; попр., бр. 88 и 92 от 2009 г.;

изм. и доп., бр. 2 от 2010 г.)

- **Изисквания и основни показатели за енергийна ефективност**
- (Изм. загл., ДВ, бр. 85 от 2009 г.)
- **Чл. 4.** (Изм., ДВ, бр. 85 от 2009 г.) (1) Техническите показатели за енергийна ефективност при проектирането на сгради и при оценяването на съответствието на проектите с изискванията за енергийна ефективност са, както следва:
  - 1. общ годишен разход на енергия за отопляване, охлаждане, вентилация, гореща вода, осветление и уреди на един квадратен метър от общата отопляема площ на сградата (A_f) в m^2 , определен като потребна и като първична енергия - за нови сгради, при които със заданието/договора за проектиране се изисква проект за обща сградна отоплителна инсталация по част „Топлоснабдяване, отопление, вентилация и климатизация”;
  - 2. общ годишен разход на енергия за отопляване, охлаждане, вентилация, гореща вода, осветление и уреди на един квадратен метър от общата отопляема площ на сградата (A_f) в m^2 , определен като нетна енергия - за нови сгради, за които със заданието за проектиране се изисква локално (местно) отопляване или чиито конструкции не позволяват изпълнение на централно отопляване с обща отоплителна инсталация;
  - 3. общ годишен разход на енергия за отопляване, охлаждане, вентилация, гореща вода, осветление и уреди на един квадратен метър от общата отопляема площ на сградата (A_f) в m^2 или на един кубичен метър отопляем обем (V_s) в m^3 , определен като първична енергия - за съществуващи сгради с нормативна температура на вътрешния въздух, по-висока от $15\text{ }^{\circ}\text{C}$, и относителна влажност на въздуха под 70 %.

6 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ИКОНОМИЯ НА ЕНЕРГИЯ И ТОПЛОСЪХРАНЕНИЕ

- **Чл. 6.** (Изм., ДВ, бр. 85 от 2009 г.) (1) **Съответствието с изискванията за енергийна ефективност се счита, че е изпълнено в следните случаи:**
- 1. за нови сгради, които са в процес на проектиране или изграждане – когато стойностите на показателите по чл. 4, ал. 1, т. 1 и 2 съответстват на клас „В” от скалата на класовете на енергопотребление от наредбата по чл. 15, ал. 3 ЗЕЕ;
- 2. за съществуващи сгради – когато стойността на показателя по чл. 4, ал. 1, т. 3 съответства:
  - а) най-малко на клас „С” от скалата на класовете на енергопотребление от наредбата по чл. 15, ал. 3 ЗЕЕ – за сградите, които са въведени в експлоатация през периода 1991 – 2009 г. вкл.;
  - б) най-малко на клас „D” от скалата на класовете на енергопотребление от наредбата по чл. 15, ал. 3 ЗЕЕ – за сградите, които са въведени в експлоатация до 1990 г. вкл.
- (2) Съответствието по ал. 1 се установява чрез сравняване на стойността на показателя по чл. 4, ал. 1, т. 1, 2 или 3 с референтната му стойност за същата сграда. Референтната стойност за дадена сграда се определя, като в изчисленията по методиката съгласно приложение № 3 се заместят референтните стойности на сградните ограждащи конструкции и елементи, дадени в таблици 1 и 2, и референтните стойности на показателите на елементите и агрегатите на системите за осигуряване на микроклимата в сградата.

6 СЪЩЕСТВЕНО ИЗИСКВАНЕ - ИКОНОМИЯ НА ЕНЕРГИЯ И ТОПЛОСЪХРАНЕНИЕ

- **Чл. 7.** (Изм., ДВ, бр. 85 от 2009 г.) (1) Потреблението на енергия в сгради, въведени в експлоатация, с оглед сертифицирането им по ЗЕЕ се установява с обследване за енергийна ефективност по реда на ЗЕЕ.
- (2) При първото обследване на сградата се извършва сравнение на получената стойност за нетна енергия при отсъствие на вътрешни товари със стойността ѝ от енергийния паспорт на сградата, съставен въз основа на екзекутивната документация за сградата. Допуска се отклонение в границите $\pm 5\%$.
- **Чл. 8.** (Изм., ДВ, бр. 85 от 2009 г.) Показателите по чл. 4, ал. 1 се определят при спазване на следните условия:
  - 1. стойностите на климатичните фактори за зоната, в която е разположена сградата, се отчитат по приложение № 2;
  - 2. площта на външните ограждащи конструкции и елементи се определя по външните им размери в съответствие с БДС EN ISO 13789;
  - 3. нетният отопляем и/или вентилиран обем на сградата (V) се определя по вътрешните ѝ размери съгласно БДС EN ISO 13789;
  - 4. брутният отопляем и/или охлаждаем обем на сградата се определя по външните ѝ размери съгласно БДС EN ISO 13789.

7. УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ

- Строежите трябва да са проектирани, изпълнени и разрушаване по такъв начин, че използването на природните ресурси да е устойчиво и да се осигурява следното:
- а) повторно използване или рециклиране на строежите, техните материали и части след разрушаване;
- б) трайност на строежите;
- в) използване на екологично съвместими природни суровини и вторични материали в строежите.

Технически паспорт на строежа- ЗУТ

- ЗУТ - чл. 176а. (1) (Нов - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) След завършване на нов строеж, както и след реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на съществуващ строеж, се съставя технически паспорт на строежа. Не се съставят технически паспорти за строежите по глава трета, раздел VII и VIII.
- (2) В техническия паспорт на строежа се определят сроковете за извършване на основните и текущите ремонти на строежа и се съдържат данни за всички издадени сертификати на строежа, изискващи се от други нормативни актове.
- (3) В техническия паспорт на строежа се посочват всички извършени реконструкции, основни ремонти и преустройства, съответствието на характеристиките на строежа с изискванията на действащите нормативни актове и документи и необходимите мерки за тяхното подобряване.
- (4) Техническият паспорт на строежа се съставя в два оригинални екземпляра - по един за възложителя и за органа, издал разрешението за строеж, а когато разрешението за строеж е издадено от орган по чл. 5, ал. 7, екземпляр от техническия паспорт на строежа се предава и на органа по чл. 5, ал. 5. Възложителят предоставя заверено копие от техническия паспорт на строежа на Агенцията по геодезия, картография и кадастър.
- (5) Органите по чл. 5, ал. 5 и 7 поддържат архив на издадените технически паспорти и водят регистър за тях.
- (6) Министърът на регионалното развитие и благоустройството издава наредба, с която се определят обхватът и съдържанието на техническите паспорти, както и редът за тяхното съставяне, предоставяне, регистриране и съхраняване.
- (7) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Сроковете за съставяне на техническите паспорти за отделните категории съществуващи строежи, в т.ч. държавна и общинска собственост, се определят в наредбата по ал. 6.
-

Технически паспорт на строежа- ЗУТ

- Чл. 176б. (Нов - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) (1) Техническият паспорт на нов строеж се съставя от лицето, упражняващо строителен надзор, или от техническия ръководител - за строежите от пета категория, преди въвеждането му в експлоатация от компетентния орган.
- (2) Техническият паспорт на съществуващ строеж се съставя след обследване на строежа за установяване на характеристиките му, свързани с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3, от лицата, извършили обследването.
- (3) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) В техническия паспорт на строежа в сроковете по наредбата по чл. 176а, ал. 6 се вписват задължителните строителни и монтажни работи за привеждане на строежите в съответствие с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3.
-

ЗУТ

- Чл. 176в. (Нов - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Обследването на строежите се извършва от консултант, получил удостоверение по реда на наредбата по чл. 166, ал. 2, или от проектанти от различни специалности с пълна проектантска правоспособност.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Когато обследването се извършва от консултант, в състава му се включват физически лица, упражняващи технически контрол по част "Конструктивна", които отговарят на изискванията на чл. 142, ал. 10.
- (3) (Доп. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Когато обследването се извършва от проектанти, в състава им се включват физически лица, упражняващи технически контрол по част "Конструктивна", които отговарят на изискванията на чл. 142, ал. 10, както и проектанти от различни специалности с пълна проектантска правоспособност, за оценка на останалите характеристики на строежите по чл. 169, ал. 1 - 3.
- (4) Обследването за енергийна ефективност е част от общото обследване на строежите и се извършва от физически или юридически лица, които отговарят на изискванията, определени в Закона за енергийната ефективност.
- (5) Редът за извършване на обследването на строежите се определя с наредбата по чл. 176а, ал. 6.
-

ЗУТ

- Чл. 178. (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) (1) Не се разрешава да се ползват строежи или части от тях, преди да са въведени в експлоатация от компетентния орган по чл. 177.
- (2) Не подлежат на въвеждане в експлоатация строежите от шеста категория.
- (3) Строежите не се въвеждат в експлоатация, когато:
  1. (нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) не са изпълнени в съответствие с одобрения инвестиционен проект, с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3 и с техническите спецификации по чл. 169а, ал. 1, и/или не са съставени технически и енергиен паспорт;
- Чл. 148. (13) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Разрешение за строеж за извършване на строителни и монтажни работи, като основен ремонт, реконструкция, основно обновяване, преустройства, реставрация и адаптация, при които се засяга конструкцията на строежа, се издава след извършено обследване по реда на чл. 176в и съставяне на технически паспорт по реда на чл. 176а.
-

Технически паспорт на строежа – Наредба № 5/2006

- **Чл. 2.** (1) Технически паспорт се съставя:
  - 1. за нов строеж - преди въвеждането му в експлоатация;
  - 2. (доп., ДВ, бр. 22 от 2010 г.) за съществуващ строеж - след проведено обследване по реда на глава трета с изключение на част Г „Енергиен паспорт на сграда“;
  - 3. (отм., ДВ, бр. 22 от 2010 г.).
- (2) (Изм., ДВ, бр. 38 от 2008 г. и бр. 22 от 2010 г.) Техническите паспорти по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 2 се актуализират при извършване на строителни и монтажни работи (СМР), за които се изисква издаване на разрешение за строеж съгласно глава осма, раздел III от ЗУТ, преди въвеждането на строежите в експлоатация.
- (3) Не се съставя технически паспорт на строеж, който е:
  - 1. допълващо застрояване или временен строеж съгласно глава трета, раздели VII и VIII от ЗУТ;
  - 2. незаконен по смисъла на чл. 225, ал. 2 ЗУТ;
  - 3. без траен устройствен статут, установен с действащ подробен устройствен план.
- (4) За строежите по ал. 3, т. 3 технически паспорт може да се състави по желание на собствениците.

Технически паспорт на строежа

- **Чл. 4. (1)** Техническият паспорт на строеж обхваща следните части:
- 1. част А "Основни характеристики на строежа";
- 2. част Б "Мерки за поддържане на строежа и срокове за извършване на ремонти";
- 3. част В "Указания и инструкции за безопасна експлоатация";
- 4. *(нова - ДВ, бр. 38 от 2008 г.)* част Г "Енергиен паспорт на сграда".

Технически паспорт на строежа

- **Чл. 5. (1) Част А "Основни характеристики на строежа"** съдържа следните раздели:
- **1. раздел I "Идентификационни данни и параметри"**, който включва следните реквизити: населено място, община, област, кадастрален район, номер на поземления имот, вид (сграда или съоръжение), адрес, вид на собствеността, предназначение на строежа, категория на строежа; идентификатор на строежа от кадастралната карта (кадастралния план); адрес (местонахождение), година на построяване, извършени промени (строителни и монтажни дейности) по време на експлоатацията - реконструкция (в т.ч. пристрояване, надстрояване), основно обновяване, основен ремонт, промяна на предназначението, година на извършване на промените, опис на наличните документи, вкл. и за извършените промени: разрешения за строеж и за въвеждане в експлоатация, проектна документация, протоколи по време на строителството, констативен акт по чл. 176, ал. 1 ЗУТ, окончателен доклад по чл. 168, ал. 6 ЗУТ на лицето, упражняващо строителен надзор, удостоверение за търпимост на строежа и други данни в зависимост от вида и предназначението на строежа;

Технически паспорт на строежа

- **раздел II "Основни обемнопланировъчни и функционални показатели"**, който включва следните реквизити:
- а) **за сгради**: площи и обеми (застроена площ, разгъната застроена площ, застроен обем, полезен обем); височина (в метри и брой етажи - надземни, полуподземни и подземни); инсталационна и технологична осигуреност - сградни отклонения, сградни инсталации, съоръжения, системи за безопасност и др.;
- б) **за съоръжения на техническата инфраструктура**: местоположение (наземни, надземни, подземни); габарити (височина, широчина, дължина, диаметър и др.); функционални характеристики (капацитет, носимоспособност, пропускателна способност, налягане, напрежение, мощност и др.); сервитути; други характерни показатели в зависимост от вида и предназначението на строежа;

Технически паспорт на строежа

- **раздел III "Основни технически характеристики", който включва следните реквизити:** технически показатели и параметри, чрез които са изпълнени съществените изисквания по чл. 169, ал. 1 и 2 ЗУТ към конкретната сграда или строително съоръжение, изразени чрез еталонни нормативни стойности (от действащите нормативни актове към датата на въвеждане в експлоатация), и/или описание относно: вида на строителната система, типа на конструкцията, носимоспособността, сеизмичната устойчивост, границите (степената) на пожароустойчивост (огнеустойчивост) и дълготрайността на строежа, санитарно-хигиенните изисквания и околната среда (осветеност, качество на въздуха, водоснабдяване, канализация, оползотворяване на твърди отпадъци, санитарно-защитни зони, сервитутни зони и др.), граничните стойности на нивото на шум в околната среда, в помещения на сгради, еквивалентните нива на шума от автомобилния, железопътния и въздушния транспорт и др., стойността на енергийната характеристика на промишлените системи, показателите за разход на енергия, характеризиращи процесите на енергопреобразуване и/или енергопотреблението в промишлените системи като съвкупност от производствени сгради, съоръжения, технологии и спомагателни стопанства, включени в определено производство, елементи на осигурената достъпна среда и др.;

Технически паспорт на строежа

- **раздел IV "Сертификати"**, който съдържа: данни за сертификати или документи, удостоверяващи сигурността и безопасната експлоатация на строежа, изискващи се от нормативни актове (номер, срок на валидност и др.), вкл. сертификат за енергийните характеристики, издаден за съществуващи сгради по реда наредбата по чл. 25 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ), сертификат за пожарна безопасност, декларации за съответствие на вложените строителни продукти, **сертификати на основните строителни продукти**, в т.ч. на бетон, стомана и др., паспорти на техническото оборудване и др.;
- **раздел V "Данни за собственика и за лицата, съставили или актуализирали техническия паспорт"**, който съдържа: данни за собственика; данни и лиценз на консултанта, в т.ч. за наетите от него физически лица, номер и срок на валидност на лиценза; данни и удостоверения за придобита пълна проектантска правоспособност, данни за техническия ръководител за строежите от пета категория; данни и удостоверения за лицата, извършили обследване и съставили техническия паспорт на строежа.

Технически паспорт на строежа

- **Част Б "Мерки за поддържане на строежа и срокове за извършване на ремонти"** съдържа следните позиции:
- 1. резултати от извършени обследвания и необходимост от извършване на основно обновяване, реконструкция, основен ремонт и други промени;
- 2. необходими мерки за поддържане на безопасната експлоатация на строежа и график за изпълнение на неотложните мерки;
- 3. данни и характеристики на изпълнените дейности по поддържане, преустройство и реконструкция на строежа;
- 4. срокове за извършване на основни и текущи ремонти на отделни конструкции и елементи на строежа.

Технически паспорт на строежа

- Част В "Указания и инструкции за безопасна експлоатация" съдържа следните позиции:
- 1. съхраняване на целостта на строителната конструкция - недопускане на повреди или умишлени нарушения (разбиване на отвори, намаляване на сечението, премахване на елементи и др.) на носещите елементи: стени, колони, шайби, греди, плочи и др.;
- 2. недопускане на нерегламентирана промяна в предназначението на строежа, която води до превишаване на проектните експлоатационни натоварвания и въздействия, вкл. чрез надстрояване, пристрояване или ограждане на части от сградата и съоръжението;
- 3. спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност, здраве, защита от шум и опазване на околната среда, вкл. предпазване от: подхлъзване, спъване, удар от падащи предмети от покрива или фасадата и др.;
- 4. нормална експлоатация и поддържане на сградните инсталации, мрежите и системите;
- 5. поддържане в експлоатационна годност на пътническите и товарните асансьори, подвижните платформи, подемниците и др.;
- 6. правилна експлоатация и поддържане на съоръженията с повишена опасност.

Енергиен паспорт на сграда

- **Част Г „Енергиен паспорт на сграда” съдържа най-малко следната информация:** функционалното предназначение на сградата и адреса ѝ по местонахождение, снимка на сградата/компютърна графика; регистрационен номер на енергийния паспорт, общите геометрични характеристики, в т.ч. разгънатата застроена площ, отопляваната площ, площта на охлаждания обем; класа на енергопотребление; стойността на интегрираната енергийна характеристика на сградата и референтната ѝ стойност, изразени като специфичен годишен разход на потребна енергия в kWh/m², и на първична енергия - в случаите, когато е изчислена в проекта на сградата, в kWh/m²; нетната потребна енергия при отсъствие на вътрешни товари, както и brutната потребна енергия с отчитане на вътрешните товари в kWh/m²; общия годишен разход на потребна енергия в MWh, общия годишен разход на първична енергия в MWh - в случаите, когато е изчислен в проекта на сградата; прогнозната стойност на емисиите CO₂, еквивалентни на общия годишен разход на първична енергия; оползотворената енергия от възобновяеми енергийни източници в абсолютна стойност и като относителен дял от brutната потребна енергия за сградата; специфичните геометрични характеристики на ограждащите конструкции, проектните им енергийни характеристики, вкл. референтните им стойности; източниците на енергия в сградата, в т.ч. възобновяеми, стойностите на енергийните характеристики на системите за осигуряване на микроклимата, изразени като специфичен годишен разход на потребна енергия за отопление, за вентилация и за охлаждане в kWh/m²; стойността на специфичния годишен разход на потребна енергия на системата за гореща вода за битови нужди, в kWh/m², и използваните енергийни източници, в т.ч. възобновяеми.
- (2) Енергийният паспорт получава регистрационния номер на техническия паспорт.

Енергиен паспорт на сграда

- **Чл. 8.** (Изм., ДВ, бр. 38 от 2008 г. и бр. 22 от 2010 г.) (1) Енергийният паспорт се съставя след завършване строителството на цялата сграда преди въвеждането ѝ в експлоатация с цел удостоверяване на съответствието на сградата с проектните нормативни изисквания за енергийна ефективност.
- (2) Енергиен паспорт се съставя за сградите съгласно класификацията, определена с наредбата по чл. 15, ал. 3 ЗЕЕ.
- (3) Енергиен паспорт не се съставя за:
  - 1. сгради или части от сграда в експлоатация;
  - 2. сградите по чл. 2, ал. 3;
  - 3. сгради с отоплявана/охлаждана площ до 100 m² или за сгради, които се използват по предназначение до четири месеца в годината;
  - 4. производствени сгради;
  - 5. отделни части от сграда;
  - 6. молитвени домове на законно регистрираните вероизповедания в страната.
- (4) Част Г „Енергиен паспорт на сграда” се съставя, подписва и подпечатва от лицето, упражняващо строителен надзор, или от техническия ръководител – за строежите от пета категория.
- (5) По задание на възложителя енергиен паспорт може да се състави след изработване на инвестиционния проект, въз основа на който се издава разрешение за строеж на сграда.
- (6) Класифицирането на сградите в зависимост от съответния клас на енергопотребление – от клас А (високоэффективен) до клас G (нискоэффективен), се извършва в съответствие със скалата на класовете на енергопотребление съгласно наредбата по чл. 15, ал. 3 ЗЕЕ.
- (7) Енергийният паспорт се съставя по образец съгласно приложението.

Технически паспорт на строежа

- **§ 2.** (1) Техническите паспорти на съществуващи строежи - държавна и общинска собственост, се съставят в срок до 31 декември 2011 г.
- (2) Техническите паспорти на съществуващи строежи, с изключение на строежите по ал. 1, се съставят в следните срокове в зависимост от категорията им:
  - 1. от първа категория - до 31 декември 2008 г.;
  - 2. от втора категория - до 31 декември 2010 г.;
  - 3. от трета категория - до 31 декември 2014 г.;
  - 4. от четвърта категория - до 31 декември 2016 г.;
  - 5. от пета категория - до 31 декември 2018 г.
- (3) (Нова, ДВ, бр. 38 от 2008 г.) Сроковете по ал. 2, т. 1 и 2 се отнасят за сградите и съоръженията с основно производствено или технологично предназначение, когато то е определено с нормативен акт. Техническите паспорти на сгради и съоръжения със спомагателно, второстепенно или обслужващо предназначение се съставят в сроковете за съответните категории строежи.
- (4) (Досегашна ал. 3, ДВ, бр. 38 от 2008 г.) За съществуващите строежи по ал. 1 и 2, на които по време на строителството е упражняван строителен надзор (за строежите, започнати след 1 септември 1999 г.) и които са въведени в експлоатация преди влизане в сила на наредбата, техническият паспорт може да се състави, без да се извършва обследване на строежа по глава трета, ако:
  - 1. лицето, на което е възложено да състави паспорта, удостовери, че строежът съответства на одобрената проектна (екзекутивна) документация и на разрешението за ползване (удостоверението за въвеждане в експлоатация);
  - 2. техническият паспорт се съставя в срок до две години от влизане в сила на наредбата.
- (5) (Досегашна ал. 4, ДВ, бр. 38 от 2008 г.) Областните управители и общинските съвети одобряват график за изработване на техническите паспорти на строежите по ал. 1 и заявяват необходимите разходи за утвърждаване със Закона за държавния бюджет за съответната година, съответно с общинския бюджет, приет по реда на Закона за общинските бюджети.
- (6) (Досегашна ал. 5, ДВ, бр. 38 от 2008 г.) След изтичане на сроковете по ал. 2 кметът на общината възлага съставянето на технически паспорти на строежите, за които те не са съставени, за сметка на техните собственици, като за извършените разходи общината се снабдява с малк динителен лист за събиране на

ОБСЛЕДВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩ СТРОЕЖ – Наредба № РД-02-20-2/2012

- **Обследване за сеизмична осигуреност**

- **Чл. 5.(нов)** В строежите (осигурени и неосигурени на сеизмични въздействия) се разрешава да се извършват строителни и монтажни работи, свързани с промяна в конструкцията им, в т.ч. реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, надстрояване и вътрешно преустройство на сградата, при което се променят предназначението на помещенията и натоварванията в тях, при следните условия:
  - 1. извършено обследване на целия строеж и регистриран технически паспорт съгласно наредбата по чл. 176а, ал. 6 от Закона за устройство на територията (ЗУТ);
  - 2. положителна оценка за сеизмична осигуреност в съответствие с чл. 6, ал. 2;
  - 3. спазване на допустимата височина и етажност на сградите съгласно чл. 33;
  - 4. инвестиционен проект, съгласуван, оценен и одобрен по реда на ЗУТ.
- **Чл. 6.(нов)** (1) За извършеното обследване по чл. 5, ал. 1, т. 1 се изготвя доклад, който включва оценка на техническите характеристики на строежа за съответствие с изискванията на нормативни актове, действащи към момента на въвеждането на строежите в експлоатация, както и възможностите за изпълнение на съществени изисквания по чл. 169, ал. 1 ЗУТ, в т.ч. оценка за сеизмичната осигуреност на строежа в съответствие с действащите към момента на обследване нормативни актове. Минималната информация, която е необходима за оценката на сеизмичната осигуреност на строежа, е дадена в приложение № 1.
  - (2) Оценката за сеизмичната осигуреност на строежа е положителна, ако строежът съответства на изискванията на нормативни актове, действащи към момента на въвеждане на строежа в експлоатация или към момента на обследване по отношение на критериите по ал. 4.
  - (3) Приема се, че са налице несъществени изменения в конструкциите на строежите, когато при тяхното обследване носещата способност и коравината, включително сеизмичната осигуреност и дълготрайността, са в съответствие с изискванията на нормативните актове, действащи към момента на въвеждането им в експлоатация, и не са установени дефекти (деформации и/или повреди) и/или предишни промени, свързани с нарушаване на проектната им носеща способност, коравина, дуктилност и дълготрайност, при спазване на следните критерии:
    - 1. извършените промени в експлоатационните условия и въздействия могат да се поемат с наличните резерви в носещата способност и коравина на строителната конструкция, без да се нарушават нормативните изисквания към строежа;
    - 2. промените в масата на строежа са незначителни (с не повече от 5 %) в сравнение със съществуващата маса на съответното етажно ниво, които конструкцията е в състояние да поеме;
    - 3. допълнително направените отвори в неносещи преградно-разпределителни стени и/или архитектурни елементи (неучастващи в поемането на вероятните вертикални и хоризонтални натоварвания и въздействия върху конструкцията), както и при частичното или пълното им премахване, не водят до съществени промени (с не повече от 5 %) в изчислителната коравина, дуктилност, регулярност и функционалност на съществуващата строителна конструкция;
    - 4. настъпилите други промени (отклонения в проектните кофражни размери и армировка, промени в характеристиките на бетона и на армировката, повреди от корозия, стареене, деформации на земната основа и др.) в строежа отговарят на изискването за относителна неизменяемост (с не повече от 5 %) на носещата способност, коравина и дуктилност на конструкцията.
- (4) Допускат се отклонения от нормативните изисквания по отношение на сеизмичната осигуреност на съществуващи строежи, които представляват недвижими културни ценности.

ОБСЛЕДВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩ СТРОЕЖ

- Приложение № 1(ново)
към чл. 6, ал. 1(нов)
- **Минимална информация, която се събира при обследване на строежа, необходима за оценка на сеизмичната му осигуреност**
- 1. С обследването се събират и документират необходимата информация и доказателства за:
  - а) състоянието на строежа, включително на строителната конструкция, земната основа, технологичното оборудване, инсталациите и външната инфраструктура;
  - б) техническите характеристики на въздействията;
  - в) типа и размера на повредите или разрушенията от минали периоди и новопоявили се, ако има такива, и предприетите превантивни мерки за обезопасяване и ограничаване на размера на щетите;
  - г) установените несъответствия в носещата способност и коравината на строителната конструкция;
  - д) допуснатите грешки при проектиране, изграждане и експлоатация или от неотстранени последствия от предишни аварийни събития.
- 2. Минималната информация, която се събира при обследване на строежа, трябва да съдържа:
  - а) достоверни данни за геометричните характеристики на строителните елементи и конструкции (проектна или екзекутивна документация);
  - б) идентификация на конструктивната система и определяне типа на конструкцията в съответствие с наредбата;
  - в) идентификация на начина на фундиране и на състоянието на земната основа;
  - г) информация за качеството и състоянието на материалите, изграждащи строителните елементи и конструкции;
  - д) информация за критериите, заложи при първоначалното проектиране на строежа, включително първоначално възприетите критерии за сеизмична сигурност на конструкцията на строежа и възприетите коефициенти за редукция на изчислителните сеизмични въздействия;
  - е) идентификация на въздействията от околната среда, потенциалните ползени натоварвания и условията на експлоатация, както и определяне на категорията на строежа по степен на значимост;
  - ж) документирани записи за констатираните грешки в конструктивните схеми и детайли, както и за констатираните дефекти и/или отклонения в качествата на вложените материали и изпълнените елементи, детайли и съединения;
  - з) информация за типа и степента на предишни и настоящи въздействия и установени повреди на конструкцията, ако има такива, включително и предприети действия за възстановяване;
  - и) информация за измененията в конструкцията, извършени по време на строителството и последвалата експлоатация до момента на обследването.
- 3. Оценката на резултатите от обследването и проверката на съответствието им с изискванията на нормативните актове се състоят в провеждане на сравнителни анализи и проверки за определяне на количествените и качествените показатели за удостоверяване на:
  - а) степента на удовлетвореност на изискванията на възприетите критерии за съответствие на съществените изисквания към строежа спрямо съвременните нормативни актове;
  - б) размера на повредите или разрушенията в строежа, водещи до несъответствия по отношение на съществените изисквания към него;
  - в) степента на риска за настъпване на аварийни събития в зависимост от уязвимостта на строежа и опасността на въздействията;
  - г) опасността за обитателите и опазването на имуществените ценности в строежа, както и за неблагоприятните въздействия върху околната среда;
  - д) технико-икономическата целесъобразност, културната и социалната значимост при избора на коригиращи действия с цел възстановяване или премахване (разрушаване) на строежа.
- 4. Резултатите от обследването се документират с доклад, в т.ч. технически становища или експертизи, в зависимост от наличната информация, времето, ресурсите и техническата компетентност и квалификация на ангажираните експерти за обследването.

НАРЕДБА № 2 ОТ 31 ЮЛИ 2003 Г. ЗА ВЪВЕЖДАНЕ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА СТРОЕЖИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И МИНИМАЛНИ ГАРАНЦИОННИ СРОКОВЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИ СТРОИТЕЛНИ И МОНТАЖНИ РАБОТИ, СЪОРЪЖЕНИЯ И СТРОИТЕЛНИ ОБЕКТИ

- § 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) Окончателният доклад трябва да бъде съставен и подпечатан от лицето, упражняващо строителен надзор, и подписан от управителя на фирмата консултант и от всички квалифицирани специалисти, определени за надзор на строежа по съответните части. Докладът съдържа задължително оценка за изпълнението на следните условия:
- 1. (доп. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) законосъобразно започване и изпълнение на строежа съобразно одобрените проекти и условията на издаденото разрешение за строеж, подробно описание и съответствие на предвиденото с подробния устройствен план застрояване;
- 2. пълнота и правилно съставяне на актовете и протоколите по време на строителството;
- 3. свързване на вътрешните инсталации и уредби на строежа с мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура;
- 4. (изм. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) изпълнение на строежа съобразно изискванията по чл. 169, ал. 1 - 3 ЗУТ;
- 5. (доп. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) вложените строителни продукти да са оценени за съответствие със съществените изисквания към строежите и с техническите спецификации по чл. 169а, ал. 1 ЗУТ;
- 6. липса на щети, нанесени на възложителя и на другите участници в строителството, причинени от неспазване на техническите правила и нормативи и одобрените проекти;
- 7. (отм. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.)
- 8. (отм. - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.)
- 9. годност на строежа за въвеждане в експлоатация;
- 10. (нова - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) изпълнение на строежа в съответствие с други специфични изисквания към определени видове строежи съгласно нормативен акт, ако за него има такива;
- 11. (нова - ДВ, бр. 98 от 2012 г., в сила от 11.12.2012 г.) изпълнение на строежа в съответствие с изискванията на влезли в сила административни актове, които в зависимост от вида и големината на

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

Благодаря за вниманието!